

Cuprins

Cuvânt înainte.....	XVII
Abrevieri.....	XIX
Lista surselor frecvent citate.....	XXI

Titlul I. Aspecte introductive privind răspunderea penală	1
a persoanei juridice	1
Capitolul I. Argumente privind recunoașterea răspunderii penale	4
a persoanei juridice	4
Secțiunea 1. Argumente juridice privind răspunderea penală	
a persoanei juridice	4
§1. (In)existența unei voințe proprii	4
§2. Principiul specialității capacității de folosință.....	7
§3. Imposibilitatea aplicării unor pedepse persoanelor juridice	8
§4. Principiul personalității pedepselor	9
Secțiunea a 2-a. Argumente de oportunitate	11
§1. Necesitatea concilierii cu principiul suveranității	12
§2. Contextul economic și social.....	12
§3. Solvabilitatea ridicată a persoanei juridice	12
§4. Legătura cu dreptul administrativ.....	13
§5. Necesitatea prevenirii infracțiunilor	13
§6. Necesitatea curățirii mediului de afaceri de unele persoane	
juridice care comit infracțiuni	14
Capitolul II. Modalitatea de abordare a problemei răspunderii	16
penale a persoanei juridice	16
Secțiunea 1. Importanța discuției privind răspunderea penală a persoanei	
juridice.....	16
Secțiunea a 2-a. Metode de cercetare. Surse	20
Titlul II. Istoric privind răspunderea penală a persoanei juridice	23
Capitolul I. Evoluția răspunderii penale a persoanei juridice în alte	24
sisteme de drept.....	24
Secțiunea 1. Scurt istoric al consacării răspunderii penale a persoanei	
juridice în dreptul comparat și internațional.....	24
§1. Antichitatea	24
§2. De la Evul mediu la epoca modernă.....	25
§3. Instrumente internaționale recente	25
§4. Situația actuală a legislațiilor altor țări	29
Secțiunea a 2-a. Studiu de caz. Istoric al consacării răspunderii penale a	
persoanei juridice în Franța	30

Capitolul II. Evoluția răspunderii penale a persoanei juridice în România.....	35
Secțiunea 1. Codul penal Carol al II-lea	35
Secțiunea a 2-a. Codul penal din 1969.....	36
Secțiunea a 3-a. Primii pași către o veritabilă răspundere penală a persoanei juridice	37
Secțiunea a 4-a. Codul penal din 2004.....	39
Secțiunea a 5-a. Legea nr. 278/2006.....	40
Secțiunea a 6-a. Codul penal din 2009.....	41
Titlul III. Entitățile care pot răspunde penal.....	43
Capitolul I. Răspunderea penală a persoanelor juridice de drept privat.....	45
Secțiunea 1. Entitățile lipsite de personalitate juridică	46
§1. Argumente privind răspunderea penală a entităților fără personalitate juridică	46
§2. Soluția existentă în dreptul român	52
Secțiunea a 2-a. Persoanele juridice în formare	57
§1. Argumente referitoare la răspunderea penală a persoanelor juridice în curs de constituire	57
§2. Soluția existentă în dreptul român	59
Secțiunea a 3-a. Persoanele juridice constituite	60
§1. Categoriile de persoane juridice de drept privat care răspund penal	60
§2. Răspunderea persoanelor juridice străine potrivit dreptului român.....	69
Secțiunea a 4-a. Persoanele juridice în reorganizare.....	71
§1. Modalitățile de reorganizare a persoanei juridice.....	71
§2. Aspecte de drept comparat și internațional	72
§3. Soluția existentă în dreptul român	76
Secțiunea a 5-a. Persoanele juridice în lichidare.....	78
Secțiunea a 6-a. Radierea persoanei juridice	79
Capitolul II. Răspunderea penală a persoanelor juridice de drept public.....	82
Secțiunea 1. Răspunderea penală a statului	83
§1. Soluția existentă în dreptul român.....	83
§2. Imunitatea penală a statului. Justificare. Contraargumente.....	84
Secțiunea a 2-a. Autoritățile publice	88
§1. Categoriile de autorități publice excluse de la răspunderea penală....	89
§2. Justificarea imunității penale a autorităților publice.....	97
Secțiunea a 3-a. Răspunderea penală a instituțiilor publice	97
§1. Categoriile de instituții publice	97
§2. Oscilațiile legiuitorului român privind răspunderea penală a instituțiilor publice	108
§3. Jurisprudență privind răspunderea penală a instituțiilor publice ...	110

§4. Răspunderea penală a instituțiilor publice în dreptul comparat și în dreptul internațional	115
Secțiunea a 4-a. Alte categorii de persoane juridice de drept public	119

Titlul IV. Infracțiunile care pot fi reținute în sarcina unei persoane juridice . 125

Capitolul I. Diferite sisteme de stabilire a infracțiunilor care pot fi reținute în sarcina persoanei juridice..... 126

Secțiunea 1. Principiul specialității răspunderii penale a persoanei juridice.....	126
Secțiunea a 2-a. Răspunderea penală generală a persoanei juridice	131

Capitolul II. Aplicarea răspunderii penale generale în practica judiciară din România..... 137

Secțiunea 1. Date statistice privind infracțiunile reținute în sarcina persoanelor juridice	137
Secțiunea a 2-a. Infracțiuni cu subiect activ calificat.....	141
§1. Rudenie	141
§2. Sex	142
§3. Vârstă	143
§4 Cetățenie.....	143
§5. Profesie sau funcție	144
§6. Calități în cadrul unui proces.....	147
§7. Noțiunea de „persoană”	148
Secțiunea a 3-a. Orientări jurisprudențiale privind infracțiunile reținute în sarcina persoanelor juridice.....	149
§1. Infracțiuni contra persoanei.....	150
§2. Infracțiuni contra patrimoniului	160
§3. Infracțiuni contra înfăptuirii justiției	166
§4. Infracțiuni de corupție și de serviciu	167
§5. Infracțiuni de fals	175
§6. Infracțiuni privind securitatea și sănătatea în muncă.....	177
§7. Infracțiuni contra sănătății publice	182
§8. Constituirea unui grup infracțional organizat.....	182
§9. Infracțiuni de evaziune fiscală.....	185
§10. Spălarea banilor.....	193
§11. Infracțiuni privind dreptul de autor	196
§12. Infracțiuni prevăzute de Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice.....	199
§13. Infracțiuni prevăzute de Legea cecului nr. 59/1934	201
§14. Infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene.....	203
§15. Traficul de droguri	205
§16. Alte infracțiuni	207

Titlul V. Intervenția unei persoane fizice în comiterea faptei, condiție pentru angajarea răspunderii penale a persoanei juridice?.....	215
Capitolul I. Persoanele fizice care pot angaja penal persoana juridică.....	217
Secțiunea 1. Diferitele modele cu privire la identificarea persoanelor fizice care pot angaja penal persoana juridică	217
§1. Modelul restrictiv	217
§2. Modelul extensiv	222
§3. Modelul mixt	223
Secțiunea a 2-a. Modelul român privind persoanele fizice care pot angaja răspunderea persoanei juridice	225
§1. Istoric. Concepția Legii nr. 301/2004.....	225
§2. Modelul prevăzut de Codul penal din 1969	227
§3. Modelul prevăzut de Codul penal în vigoare	228
§4. Interpretarea practicii judiciare privind modelul reținut de legiuitor	229
Capitolul II. Consecința angajării răspunderii penale a persoanei juridice asupra răspunderii penale a persoanei fizice	239
Secțiunea 1. O concepție minoritară: imposibilitatea cumulului răspunderii penale a persoanei fizice și a persoanei juridice	239
Secțiunea a 2-a. Încercări de atenuare a imposibilității cumulului celor două răspunderi penale	240
Secțiunea a 3-a. Soluția majoritară: admisibilitatea cumulului răspunderii penale a persoanei fizice și a celei a persoanei juridice	241
§1. Soluția legiuitorului român. Concepția practicii judiciare privind cumulul.....	241
§2. Privire comparativă	243
§3. Posibilitatea reținerii participației penale pentru persoana juridică și persoana fizică agent al infracțiunii	245
Capitolul III. Consecința angajării răspunderii persoanei fizice asupra persoanei juridice	247
Titlul VI. Conținutul constitutiv al infracțiunii în cazul faptelor comise de persoanele juridice.....	251
Capitolul I. Elementul material al infracțiunilor săvârșite de persoana juridică.....	252
Secțiunea 1. Soluțiile existente în dreptul comparat cu privire la cerințele atașate elementului material al infracțiunilor săvârșite de persoana juridică	253
§1. Legislații care prevăd condiții privind elementul material reținut în sarcina persoanei juridice	253
§2. Legislații care nu prevăd condiții privind elementul material reținut în sarcina persoanei juridice	255
Secțiunea a 2-a. Concepția legiuitorului român în legătură cu cerințele esențiale atașate elementului material	255

§1. Săvârșirea infracțiunii în realizarea obiectului de activitate al persoanei juridice	255
§2. Săvârșirea infracțiunii în interesul persoanei juridice	258
§3. Săvârșirea infracțiunii în numele persoanei juridice	260

Capitolul II. Elementul subiectiv al infracțiunilor săvârșite

de persoana juridică.....	264
Secțiunea 1. Diferite modele de răspundere.....	265
§1. Răspunderea penală obiectivă	265
§2. Răspunderea penală indirectă	266
§3. Răspundere penală directă.....	271
§4. Răspundere penală mixtă.....	274
Secțiunea a 2-a. Modelul român privind vinovăția persoanei juridice.....	274
§1. Răspunderea penală indirectă prevăzută de Legea nr. 301/2004...	275
§2. Răspunderea penală directă prevăzută de Codul penal din 1969 ..	275
§3. Răspunderea penală directă prevăzută de Codul penal în vigoare	276
§4. Interpretarea practicii judiciare cu privire la modelul de vinovăție reținut de legiuitor	279
§5. Discuții privind tipul de răspundere penală prevăzută de art. 151 C.pen.	287

Titlul VII. Cauze justificative și de neimputabilitate în materia

persoanei juridice	289
---------------------------------	------------

Capitolul I. Cauzele justificative.....

Secțiunea 1. Cauze justificative generale.....	291
§1. Legitima apărare.....	291
§2. Starea de necesitate	292
§3. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații	293
§4. Consimțământul persoanei vătămate	295
Secțiunea a 2-a. Cauze justificative speciale	296
§1. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de întrerupere a cursului sarcinii.....	297
§2. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de vătămare a fătului.....	298
§3. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de lăsare fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate.....	298
§4. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de violare a vieții private ...	298
§5. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de influențare a declarațiilor	299
§6. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de compromitere a intereselor justiției.....	299
§7. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de folosire a funcției pentru favorizarea unor persoane	300
§8. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de violare a secretului corespondenței	300

§9. Cauza prevăzută în cazul infracțiunii de părăsire a locului accidentului.....	301
Capitolul II. Cauzele de neimputabilitate	302
Secțiunea 1. Cauze generale de neimputabilitate.....	303
§1. Constrângerea fizică.....	303
§2. Constrângerea morală.....	304
§3. Excesul neimputabil	304
§4. Eroarea	305
§5. Cazul fortuit.....	305
Secțiunea a 2-a. Cauze speciale de neimputabilitate.....	306
Capitolul III. Consecința reținerii cauzelor justificative și de neimputabilitate în sarcina persoanelor fizice cu privire la răspunderea penală a persoanei juridice	308
Secțiunea 1. Consecința reținerii cauzelor justificative cu privire la persoana fizică agent al infracțiunii	309
§1. Legitima apărare reținută cu privire la persoana fizică	309
§2. Starea de necesitate reținută cu privire la persoana fizică	309
§3. Exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații de către persoana fizică.....	310
§4. Consimțământul persoanei vătămate dat persoanei fizice	310
§5. Cauzele justificative speciale reținute cu privire la persoana fizică.....	311
Secțiunea a 2-a. Consecința cauzelor de neimputabilitate cu privire la persoana fizică agent al infracțiunii	311
§1. Constrângerea fizică reținută cu privire la persoana fizică.....	312
§2. Constrângerea morală reținută cu privire la persoana fizică	312
§3. Excesul neimputabil reținut cu privire la persoana fizică.....	312
§4. Minoritatea reținută cu privire la persoana fizică.....	313
§5. Iresponsabilitatea reținută cu privire la persoana fizică	314
§6. Intoxicația reținută cu privire la persoana fizică	314
§7. Eroarea reținută cu privire la persoana fizică	315
§8. Cazul fortuit reținut cu privire la persoana fizică	315
§9. Cauzele speciale de neimputabilitate reținute cu privire la persoana fizică.....	315
Titlul VIII. Sancțiunile prevăzute de lege pentru persoanele juridice.....	317
Capitolul I. Pedepsele aplicabile persoanelor juridice	326
Secțiunea 1. Pedepsa principală aplicabilă persoanei juridice	326
§1. Istoric. Codul penal din 1969	327
§2. Cuantumul amenzii în Codul penal în vigoare	330
§3. Punerea în executare a pedepsei amenzii	335
§4. Executarea pedepsei amenzii.....	336
§5. Amenda ca sancțiune aplicabilă persoanelor juridice în alte ramuri de drept	337

§6. Privire comparativă	340
Secțiunea a 2-a. Pedepsele complementare aplicabile	
persoanei juridice.....	342
§1. Dizolvarea persoanei juridice	343
§2. Suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice	354
§3. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice	356
§4. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice	360
§5. Plasarea sub supraveghere judiciară.....	368
§6. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare.....	371
§7. Alte posibile pedepse	374
§8. Supravegherea executării pedepselor complementare aplicate persoanelor juridice.....	381
Secțiunea a 3-a. Efectele fuziunii, absorbției, divizării, reducerii capitalului social, ale dizolvării sau lichidării persoanei juridice condamnate.....	382
Capitolul II. Individualizarea pedepselor aplicabile	
 persoanei juridice	385
Secțiunea 1. Individualizarea legală a pedepselor aplicabile	
persoanei juridice.....	385
§1. Circumstanțele atenuante și agravante	386
§2. Stările de atenuare și de agravare a pedepsei	391
§3. Concursul între cauzele de atenuare și de agravare	397
Secțiunea a 2-a. Individualizarea judiciară a executării sancțiunilor	
aplicabile persoanei juridice	398
§1. Criteriile generale de individualizare a sancțiunilor aplicabile persoanei juridice	398
§2. Criterii specifice aplicabile persoanelor juridice	401
§3. Modalități de individualizare judiciară a pedepsei	402
Capitolul III. Măsurile de siguranță ce pot fi luate față	
 de persoana juridică.....	406
Secțiunea 1. Măsurile de siguranță prevăzute de Codul penal român.....	406
§1. Confiscarea specială.....	407
§2. Confiscarea extinsă	410
Secțiunea a 2-a. Alte măsuri de siguranță ce pot fi aplicabile	
persoanelor juridice	411
§1. Confiscarea unui animal.....	411
§2. Măsuri prevăzute în Codul fiscal.....	412
Titlul IX. Cauzele care înlătură răspunderea penală, executarea	
 pedepsei și consecințele condamnării	415
 Capitolul I. Cauzele care înlătură răspunderea penală	416
Secțiunea 1. Cauze generale care înlătură răspunderea penală	416

§1. Amnistia	416
§2. Prescripția răspunderii penale	417
§3. Lipsa plângerii prealabile	419
§4. Retragerea plângerii prealabile.....	420
§5. Împăcarea	421
Secțiunea a 2-a. Cauze speciale care înlătură răspunderea penală.....	421
§1. Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului.....	422
§2. Împiedicarea săvârșirii infracțiunii.....	422
§3. Cauze care înlătură răspunderea penală prevăzute în Partea specială a Codului penal	422
Capitolul II. Cauzele care înlătură executarea pedepsei și consecințele condamnării.....	424
Secțiunea 1. Grațierea	424
Secțiunea a 2-a. Prescripția executării pedepsei	425
Secțiunea a 3-a. Reabilitarea.....	427
Secțiunea a 4-a. Cazierul persoanei juridice	429
Titlul X. Procedura tragerii la răspundere penală a persoanei juridice.	
Aspecte de drept comun.....	433
Capitolul I. Aplicabilitatea procedurii de drept comun – partea generală... 435	
Secțiunea 1. Acțiunea penală	435
Secțiunea a 2-a. Acțiunea civilă.....	436
§1. Cumulul calității de inculpat și persoană responsabilă civilmente.....	436
§2. Acțiunea civilă împotriva unei persoane juridice aflate în insolvență	439
Secțiunea a 3-a. Competența teritorială	441
Secțiunea a 4-a. Asistența juridică	442
Capitolul II. Aplicabilitatea procedurii de drept comun – partea specială 445	
Secțiunea 1. Terminarea urmăririi penale.....	445
Secțiunea a 2-a. Acordul de recunoaștere a vinovăției	446
Secțiunea a 3-a. Persoana juridică în procedura de cameră preliminară....	450
Secțiunea a 4-a. Verificările privitoare la inculpatul persoană juridică	450
Secțiunea a 5-a. Recunoașterea învinuirii	450
Titlul XI. Reprezentarea și citarea persoanelor juridice în procesul penal 453	
Capitolul I. Reprezentarea persoanei juridice în procesul penal..... 454	
Secțiunea 1. Reprezentarea legală a persoanei juridice în procesul penal ..	454
§1. Regula: reprezentarea prin reprezentant legal	455
§2. Reprezentarea persoanei juridice față de care s-a deschis procedura insolvenței.....	456
Secțiunea a 2-a. Reprezentarea convențională.....	458
§1. Condițiile reprezentării convenționale	458
§2. Modalitatea de desemnare a reprezentantului convențional.....	460

§3. Avocatul ca reprezentant convențional	461
§5. Sancțiunea refuzului de a numi un mandatar	462
Secțiunea a 3-a. Reprezentarea persoanei juridice prin mandatar	
desemnat de organul judiciar	462
§1. Condițiile desemnării mandatarului de către organele penale.....	462
§2. Competența privind desemnarea mandatarului judiciar	463
§3. Persoana care poate fi mandatar judiciar	463
§4. Atribuțiile mandatarului judiciar	464
Capitolul II. Citarea persoanelor juridice în procesul penal.....	466
Secțiunea 1. Citarea persoanei juridice în ipoteza reprezentării legale.....	467
Secțiunea a 2-a. Citarea persoanei juridice în ipoteza reprezentării	
convenționale ori a reprezentării prin mandatar desemnat de organul	
judiciar.....	468
Titlul XII. Măsurile preventive ce pot fi luate față de persoana juridică.....	469
Capitolul I. Aspecte generale privind măsurile preventive	470
Secțiunea 1. Scopul măsurilor preventive.....	470
Secțiunea a 2-a. Condițiile de luare a măsurilor preventive.....	471
§1. Noțiunea de „motive temeinice”	471
§2. Necesitatea măsurilor preventive pentru buna desfășurare a	
procesului penal	473
§3. Momentul procesual începând cu care se pot lua	
măsuri preventive	473
Secțiunea a 3-a. Competența privind luarea măsurilor preventive.....	474
§1. Organele judiciare care pot lua măsurile de prevenție	
și actele prin care pot fi luate aceste măsuri.....	474
§2. Actele prin care se iau măsurile preventive.....	474
Secțiunea a 4-a. Contestăția împotriva măsurilor preventive.....	475
Secțiunea a 5-a. Durata măsurilor preventive	476
§1. Durata inițială, prelungirea și menținerea măsurilor preventive ...	476
§2. Încetarea de drept a măsurilor preventive	477
§3. Revocarea măsurilor preventive	478
Secțiunea a 6-a. Asigurarea respectării măsurilor preventive. Cauțiunea...	478
Secțiunea a 7-a. Raportul cu măsurile asigurătorii	479
Secțiunea a 8-a. Procedura de informare	481
§1. Informarea organelor care au autorizat înființarea și au înregistrat	
persoana juridică despre punerea în mișcare a acțiunii penale și	
trimiterea în judecată.....	482
§2. Informarea organelor care au autorizat înființarea și	
au înregistrat persoana juridică despre măsurile preventive	482
§3. Înscrierea provizorie în cazierul judiciar	483
§4. Comunicarea către organul judiciar a mențiunilor cu privire	
la persoana juridică	484
§5. Abateri judiciare	484
§6. Obligații în cazul rămânerii definitive a hotărârii	
de condamnare	485

Capitolul II. Măsurile preventive privite în special.....	486
Secțiunea 1. Interdicția inițierii sau suspendarea procedurii de dizolvare sau lichidare a persoanei juridice.....	486
Secțiunea a 2-a. Interdicția inițierii sau suspendarea fuziunii, a divizării sau a reducerii capitalului social al persoanei juridice	494
Secțiunea a 3-a. Interzicerea unor operațiuni patrimoniale susceptibile de a antrena diminuarea semnificativă a activului patrimonial sau insolvența persoanei juridice.....	494
Secțiunea a 4-a. Interzicerea de a încheia anumite acte juridice, stabilite de organul judiciar	496
Secțiunea a 5-a. Interzicerea de a desfășura activități de natura celor cu ocazia cărora a fost comisă infracțiunea	496
Secțiunea a 6-a. Măsurile ce pot fi luate față de alte persoane	497
Titlul XIII. Măsurile asigurătorii ce pot fi luate față de persoana juridică.....	499
Capitolul I. Bunurile aparținând persoanelor juridice excluse de la măsurile asigurătorii.....	500
Secțiunea 1. Bunuri care aparțin unei instituții publice sau unei alte persoane de drept public	500
Secțiunea a 2-a. Alte bunuri exceptate de lege	501
§1. Sumele aferente plății drepturilor salariale viitoare	501
§2. Contul unic de insolvență.....	501
Capitolul II. Reguli speciale privind măsurile asigurătorii luate față de persoanele juridice în insolvență.....	503
Secțiunea 1. Măsurile asigurătorii luate față de persoanele juridice anterior deschiderii procedurii insolvenței	503
§1. Posibilitatea valorificării bunurilor.....	503
§2. Efectele valorificării bunurilor	506
Secțiunea a 2-a. Măsurile asigurătorii luate față de persoanele juridice ulterior deschiderii procedurii insolvenței	508
Titlul XIV. Jurisprudența Curții Europene în materia persoanelor juridice..	511
Capitolul I. Materia penală în cazul persoanelor juridice.....	512
Secțiunea 1. Criteriile avute în vedere pentru încadrarea în materia penală.....	512
Secțiunea a 2-a. Natura și gradul de gravitate a sancțiunii	513
Capitolul II. Garanții prevăzute în materia penală.....	517
Secțiunea 1. Garanții prevăzute de Convenție	517
§1. Garanții prevăzute de art. 6 din Convenție	517
§2. Garanții prevăzute de art. 13 din Convenție	525
Secțiunea a 2-a. Drepturi prevăzute de Protocoalele adiționale în materie penală.....	526
Bibliografie.....	529